

Okul Öncesi Dönem Çocukların Mizaç Özellikleri ve Annelerinin Ebeveynlik Stillерinin Çocukların Ego Sağlamlık Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi *

Alev Önder ¹, Asude Balaban Dağal ², Dilan Bayındır ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, 55-78 aylık okul öncesi dönem çocukların mizaç özellikleri ve annelerinin ebeveynlik stillerinin, çocukların ego sağlamlık düzeylerini yordayıcı etkisini incelemektir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul merkez ilçelerinden basit rastgele seçim örnekleme yöntemine ile belirlenmiştir. Örneklem, toplam 367 çocuktan oluşmaktadır ve bu çocukların 198'i kız (%54), 169'u erkektir (%46). Araştırmada, veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu, Çocuk Ego Sağlamlığı Ölçeği, Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği ve Anne-Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı, güz döneminde toplanmıştır. Çocukların ego sağlamlık düzeyleri, mizaç özellikleri ve ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Otoriter ve izin verici ebeveynlik stilleri ile mizaç özelliklerinden sebatkârlık ve tepkiselliğin birlikte ego sağlamlığı üzerindeki açıklayıcılık oranının %33 olduğu ve aralarındaki ilişkinin de orta seviyede olduğu bulunmuştur ($r=0.58$, $p<0,05$). Açıklayıcılığa sahip değişkenlerden otoriter ebeveynlik stili en güçlü etkiye sahip değişken olarak görülmektedir ve bu iki değişken arasındaki ilişki ters yönlüdür. Araştırmanın sonuçları, Türkiye örnekleminde mizaç ve ebeveynlik stillerinin, çocukların gösterdiği ego sağlamlığı üzerinde etkisini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler

Okul öncesi dönem
Ego sağlamlığı
Mizaç
Ebeveynlik stilleri
Çoklu regresyon analizi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 13.12.2016
Kabul Tarihi: 24.01.2018
Elektronik Yayın Tarihi: 01.03.2018

DOI: 10.15390/EB.2018.7044

* Bu makale "3. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları" kongresinde sunulan "Okul Öncesi Dönemde Çocukların Mizaç Özellikleri ve Ebeveynlik Stillерinin Çocukların Ego Sağlamlık Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi" başlıklı bildirinin genişletilmiş sürümüdür.

¹ Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, aonder@marmara.edu.tr

² Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, asudebd@marmara.edu.tr

³ Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, dilanbayindir@gmail.com

Giriş

Masten ve Coatsworth (1998), çocukları ve ergenleri ego sağlımlıkları yüksek olarak sınıflandırmak için iki kriterin karşılanması gerektiğini belirtmektedir. Öncelikle bireyi tehdit eden risk faktörleri bulunmalı ve ikinci olarak bu risk faktörlerine rağmen bireyin adaptasyon ve gelişme kapasitesi yüksek olmalıdır. Bu açıklamada da görüldüğü gibi ego sağlımlığı, risk faktörlerine karşı uyum ve gelişmeye yatkınlığı tanımlayan bir kavramdır. Bu kavram, Türkçe alan yazında, ego sağlımlığı (Önder ve Gülay Ogelman, 2011), yılmazlık (Gürkan, 2006) veya psikolojik sağlımlık (Gizir, 2007) gibi farklı terimlerle adlandırılmaktadır. Ego sağlımlığı düzeyi yüksek olan kişiler, değişen durumlara kolay uyum sağlayabilir, gerekli durumlarda davranışlarını düzenleyebilir ve problem çözme stratejilerini esnek şekilde kullanabilir (Block ve Block, 2006; Stipek, Recchia ve McClintic, 1992). Ego sağlımlığı yüksek düzeyde olan çocuklar, yoksulluk, ebeveyn ilgisizliği, hastalıklar gibi önemli risk faktörlerine karşı olumlu gelişimlerini devam ettirebilmektedir (Gizir, 2007). Ego sağlımlık düzeyi düşük olan bireyler ise düşük uyumsal esneklik gösterirler, değişikliklerden rahatsızlık duyarlar, stresle ve başlarına gelen travmatik olaylarla baş etmekte zorlanırlar (Block ve Block, 2006). Ego sağlımlığı, sosyal yetkinlik (Block ve Block, 2006), içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri (Eisenberg vd., 1996; Hofer, Eisenberg ve Reiser, 2010) ile zihinsel ve dikkatsel fonksiyonlarla (Martel vd., 2007) ilgilidir. Bazı bireysel (Eisenberg vd., 2004; Eisenberg, Spinrad ve Morris, 2002), ailesel (Stams, Juffer, van IJzendoorn ve Hocksbergen, 2001) ve çevresel (Masten ve Coatsworth, 1998) faktörlerin ego sağlımlığı ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Ego sağlımlığı ile ilişkili olduğu düşünülen bireysel özelliklerden biri mizaçtır (Wyman, Cowen, Work ve Parker, 1991). Biyolojik kökenli ve kısmen sabit duygu, davranış ve dikkat süreçlerindeki bireysel farklılıklara mizaç denmektedir (Rothbart, 1989; aktaran Yağmurlu, Sanson ve Bahar Köymen, 2005). Yavuzer (2006), kişiliğin bir parçası olan mizaç ile ilgili örnekler verirken, çabuk öfkelenmek, sıkılgan, neşeli, sıcakkanlı, içedönük veya dışadönük olmak gibi özellikleri anmaktadır. Prior, Sanson ve Oberklaid (1989; aktaran Yağmurlu vd., 2005), 3 ile 8 yaş arasında dört mizaç özelliği olduğu varsayımını öne sürmüşlerdir. Bunlar; tepkisellik, sebatkarlık, sıcakkanlılık ve ritmiklikdir. Belirli bir uyaran veya olaya tepki vermeye hazır olma durumu, tepkisellik özelliğini tanımlamaktadır. Tepkiselliği yüksek olan bireylerde, sosyal yetkinliğin düşük olduğu görülmektedir (Sanson, Smart, Prior, Oberklaid ve Pedlow, 1994). Sebatkarlık ise, dikkati belli bir durum, olay veya etkinlik üzerinde yoğunlaştırabilmeyi tanımlamaktadır. Dikkati daha uzun süre sürdürebilen sebatkar bireyler, hem sosyal anlamda (Kyrios ve Prior, 1990; Yağmurlu vd., 2005; Youngblade ve Mulvihill, 1998) hem de akademik anlamda başarılıdır. Sıcakkanlı mizaca sahip kişilerin, yeni insan ve ortamlara yaklaşma istekliliği yüksektir. Diğer bir mizaç özelliği olan ritmiklik ise, çocuğun yemek yeme, uyuma gibi günlük rutinlerinin düzenliliğini tanımlamaktadır.

Block ve Block (1980; aktaran Eisenberg vd., 2004) ego sağlımlığı kavramını tanımlarken, bireyin çevresel koşulların gerektirdiklerine göre ego kontrolünü düzenleme kapasitesi cümlesini kullanmıştır. Bu tanım, alan yazında son yıllarda sıklıkla karşılaştığımız çaba gerektiren kontrol tanımı ile büyük benzerlik göstermektedir (Eisenberg vd., 2004). Çaba gerektiren kontrol, ilgili alan yazında ego sağlımlığına etki eden bir mizaç özelliği olarak tanımlanmaktadır (Taylor, Eisenberg, Spinrad ve Widaman, 2013). Yapılan bazı araştırmalar da çaba gerektiren kontrol ve ego sağlımlığı arasındaki bu pozitif ilişkiyi ortaya çıkartmıştır (Eisenberg vd., 2002; Eisenberg vd., 2010). Rothbart ve Bates (1998; aktaran Eisenberg vd., 2004), çaba gerektiren kontrolün, duygusal tepkiselliği de içeren mizaca bağlı tepkiselliği düzenlemekte kullanıldığını belirtmektedir. Eğer bireyler kendi kontrollerini istedik şekilde sağlayabilirlerse, stresli durumlara uyum sağlamakta avantaja sahip olabilecekleri söylenebilir (Eisenberg vd., 2004). Yukarıda tanımlandığı üzere, dikkatin düzenlenmesi sebatkarlığın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Dikkatin düzenlenmesi becerisinin, negatif duygularla baş etmeyi kolaylaştırdığını ve bu sayede psikolojik sağlımlık üzerinde olumlu etkileri olduğunu söyleyen görüşler vardır (Derryberry ve Reed, 1996; Lengua, Sandler, West, Wolchik ve Curran, 1999; Rothbart, Ahadi ve Evans, 2000).

Ego sağlamlığı üzerinde etkisi olduğu ortaya konulan ailesel faktörlerin en önemlilerinden biri ise ebeveyn davranışlarıdır (Stams vd., 2001; Taylor vd., 2013). Ebeveyn davranışları, ebeveyn tutumu veya ebeveyn stili olarak adlandırılan olgu, anne-babanın çocuğa yönelik davranış biçimlerini ve çocuğa yaklaşımlarının niteliğini ifade etmektedir. Olumlu, destekleyici tutumlar çocukların olumlu gelişiminde güçlü etkilere sahip faktörlerdir (Eisenberg vd., 2005). Destekleyici anne- baba tutumu, nitelikli ebeveyn çocuk etkileşimi çocuklar için en önemli koruyucu faktörler olarak ortaya çıkmaktadır (Gizir, 2007; Kararmak, 2006). Baumrind (1967, 1996), otoriter, yetkeci ve izin verici tutum olmak üzere üç ebeveynlik tutumu tanımlamıştır. Çocuklar üzerinde yoğun kontrol davranışları gösteren, çocukların kurallara uymasını bekleyen ve kurallara uymayan çocuklara sert cezalar veren ebeveynler otoriter ebeveynler olarak tanımlanmıştır (Baumrind, 1967). Otoriter ebeveynler, kontrol ve itaat beklemeye önem verirler. Bu durum çocukların olumlu sosyal beceriler geliştirmesine engel (Hoffman, 2001; aktaran Baydar, Küntay, Gökçen, Yağmurlu ve Cemalcılar, 2010) ve aynı zamanda sorunlu akran ilişkileri geliştirmelerine neden olmaktadır (Keown ve Woodward, 2006). Yetkici tutum sergileyen ebeveynler ise çocukların bireyselliğine saygı gösterirler. Çocuğun fikirlerine değer verilir, aile içinde karşılıklı etkileşim söz konusudur. Ebeveynleri yetkeci tutum gösteren çocukların, sosyal açıdan daha uyumlu, sorumluluk sahibi, yaratıcı, bağımsız, başarılı ve mutlu çocuklar oldukları görülmektedir (Keown ve Woodward, 2006; McGillicuddy-De Lisi ve De Lisi, 2007). İzin verici ebeveyn tutumu sergileyen ebeveynlerin ise kuralları net değildir. Çocuklarına karşı düşük düzeyde ebeveyn kontrolü göstermektedirler. Bu ebeveynler, çocukları saldırganlık gibi hiç istenmeyen davranışlar sergilese bile, hoşgörü gösterebilir. Bu çocukların, kurallara uymakta zorluk yaşadıkları, karşı gelme davranışları gösterdikleri bulgulanmıştır (Marsiglia, Walczyk, Buboltz ve Griffith-Ross, 2006). Destekleyici ebeveyn davranışlarının çocukların ego sağlamlık düzeyleri üzerinde olumlu etkileri olduğu gösterilmiştir (Stams vd., 2001). Ebeveyn desteği ve sıcaklığı, çocukların kendilerini güvende hissetmelerine ve kendileri hakkında daha olumlu bir bakış açısı edinmelerine yardımcı olur (Zahn-Waxler, Radke-Yarrow ve King, 1979; aktaran Yağmurlu vd., 2005). Dolayısı ile olumlu ebeveyn davranışlarının çocukların geliştirecekleri ego sağlamlıkları ile ilgili olduğu öne sürülebilir. Baskıcı, aşırı duyarsız veya kontrolcü ebeveynler çocukların bağımsız baş etme becerileri ve bağımsız davranışlarının gelişimini olumsuz etkilerken, duyarlı ebeveynler ise etkili baş etme becerileri konusunda model olabilir (Power, 2004).

Ebeveyn davranışlarının oluşmasında, ebeveynlerin kişisel özellikleri ve çevresel destek unsurları yanında, çocuğun mizacı gibi kişisel özellikleri de etkilidir (Grusec ve Goodnow, 1994; Yağmurlu vd., 2005). Çocuğun mizacının annelerin çocuk yetiştirme davranışlarını ve ebeveynlik stresini etkilediği bulunmuştur (Yağmurlu vd., 2005). Alan yazın, sıcakkanlı mizaç özelliğine sahip çocukların ebeveynlerinin daha duyarlı ve olumlu ebeveyn davranışları gösterirken (Yağmurlu ve Altan, 2010), tepkisel mizaçlı çocukların ebeveynlerinin ise çocuklarına karşı daha az destekleyici ve daha fazla kontrolcü olduğunu göstermektedir (Bryan ve Dix, 2009). Çocukların mizaç özelliklerinin ebeveyn davranışları üzerinden de dolaylı olarak da ego sağlamlık düzeyini etkilediği söylenebilir.

Ülkemizde okul öncesi çocukların ego sağlamlık durumlarını ve bu durumu etkileyen değişkenleri inceleyen araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Karşılıklı etkileşimleri yurtdışı alan yazında çeşitli şekillerde araştırılan ego sağlamlığı, mizaç ve ebeveyn stilleri, bu çalışmada birlikte ele alınmıştır. Okul başarısı, sosyal yetkinlik ve psikolojik iyi olma halini yordama özelliğinde olan ego sağlamlığını desteklemek için öncelikle bu değişkeni etkileyen diğer unsurları belirlemek gerekmektedir. Bu gerekçeler çerçevesinde araştırmanın amacı mizaç ve ebeveyn stillerinin okul öncesi dönem çocuklardaki ego sağlamlığını yordayıcılığını ortaya koymaktır. Araştırmada bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır;

- 1) Okul öncesi dönem çocukların mizaç özellikleri çocukların ego sağlamlık düzeylerini yordamakta mıdır?
- 2) Okul öncesi dönem çocukların annelerinin ebeveynlik stilleri çocukların ego sağlamlık düzeylerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ve annelerinin ebeveynlik stillerinin çocuklarının ego sağlamlık düzeylerine etkisini inceleyen bu araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme İstanbul merkez ilçelerinden basit rastgele örnekleme seçim yöntemine göre elde edilmiştir. Araştırmaya Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına, bağımsız anaokullarına ve özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 367 çocuk katılmıştır. Çalışmaya katılan çocuklar 55 ile 78 aylık arasında olup yaş ortalamaları 66.38 aydır. Araştırmaya katılan çocukların %54'ü (n=198) kız ve %46'sı (n=169) erkektir. Örneklem seçilirken ailelerinin sosyoekonomik durumlarına göre dağılımları göz önünde bulundurularak, örneklemin %15.3'ü (n=56) alt, %12.8'i (n=47) üst, %71.9'u (n=264) ise orta sosyo ekonomik düzeyden olacak şekilde gelir düzeyleri temsil edilmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu, Çocuk Ego Sağlamlığı Ölçeği, Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği ve Anne Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Form, çocukların yaş, cinsiyet ve okula devam etme süresi ile anne ve babanın yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu, birlikte yaşama durumu, gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası, birlikte yaşanan kişi sayısı ve çocuğun kimler tarafından büyütüldüğü bilgilerinin elde edilmesi amacıyla hazırlanan 12 soru içermektedir.

Çocuk Ego Sağlamlığı Ölçeği (Anne Formu): Ölçek, çocukların anne-baba/veya öğretmen görüşleri doğrultusunda ego sağlamlıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. 12 maddeden oluşan, dokuzlu likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçek, Eisenberg ve diğerleri (1996) tarafından geliştirilmiş, Önder ve Gülay-Ogelman tarafından 2011 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek tek boyuttan oluşmaktadır ve alınan puan yükseldikçe ego sağlamlığı düzeyinin yükseldiği varsayılmaktadır. Türkçe'ye uyarlanan anne formunun içtutarlılık için ölçülen cronbach alfa değeri .86'dır (Önder ve Gülay Ogelman, 2011).

Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği: Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği, Prior, Sanson ve Oberklaid (1989; aktaran Baydar vd., 2010) tarafından çocukların mizaç özelliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ebeveynler, her maddede belirtilen davranışı çocuğun ne sıklıkta gösterdiğini 6'lı Likert tipi ölçeğe göre değerlendirir. Toplam 30 maddeden ve sıcakkanlılık, sebatkarlık, ritmiklik ve tepkisellik olarak adlandırılan 4 alt ölçekten oluşmaktadır. "Çocuğum ilk defa tanıştığı çocuklara karşı utangaçtır." maddesi sıcakkanlılık, "Çocuğum, yeni bir işe geçmeden önce başlamış olduğu işini tamamlamayı sever." maddesi sebatkarlık, "Çocuğum her gün, hemen hemen aynı zamanda bir şeyler atıştırmak ister." maddesi ritmiklik, "Çocuğum bir işle uğraşırken, üzülmediği ya da canı sıkıldığında, onu yere atar, ağlar, kapıları çarpar." maddesi tepkisellik alt boyutlarına örnek olarak verilebilir. Ölçeğin ilk Türkçe versiyonu, çeviri-geri çeviri yolu ile Kumru, Sayıl ve Yağmurlu (2006; aktaran Baydar vd., 2010) tarafından hazırlanmıştır ve ölçek Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Baydar ve diğerleri (2010) tarafından yapılan bir araştırmada Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları tepkisellik alt boyutu için .84, sebatkarlık alt boyutu için .84, sıcakkanlılık alt boyutu için .81 ve ritmiklik alt boyutu için ise .65 olarak bulunmuştur.

Anne Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği: Ölçek, Robinson, Mandleco, Olsen ve Hart (1995; aktaran Önder ve Gülay, 2009) tarafından geliştirilmiş, Önder ve Gülay (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 4-12 yaş arasındaki çocukların anne ve babalarının ebeveyn tutumlarını/stillerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. 32 maddelik ölçeğin her bir maddesi "her zaman gösteririm" den, "hiç göstermem" e doğru sıralanan, 5'li likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçekte, yetkeci tutum, otoriter tutum ve izin verici tutum olmak üzere üç alt ölçek yer almaktadır. "Çocuğumun duygu ve ihtiyaçlarına

duyarlıyım" maddesi yetkici, "Çocuğumu biraz sorgulayarak ya da hiç sorgulamaksızın, ona karşı tehdidi ceza olarak kullanırım" maddesi otoriter ve "Çocuğumu disipline etmekte zorlanırım" maddesi izin verici alt ölçeğinin altında yer alan örnek maddelerdir. Türkçe formda yer alan alt ölçeklerin iç tutarlık katsayıları; yetkici tutum için .71, otoriter tutum için .84 ve izin verici tutum için .38 olarak belirlenmiştir (Önder ve Gülay, 2009).

Veri Toplama Süreci

Çocukların ego sağlamlık düzeyleri, mizaç özellikleri ve ebeveynlik stilleri, örneklem grubunda yer alan çocukların anneleri tarafından değerlendirilmiştir. Veriler, 2015 – 2016 eğitim-öğretim yılı, güz döneminde toplanmıştır. Tüm ölçekler, annelere okul öncesi öğretmenlerinin aracılığı ile dağıtılmış ve 2 hafta sonra geri toplanmıştır. Ancak gönderilen 500 ölçekten 367'si geri dönmüştür. Ölçekler annelere dağıtılırken araştırmanın amacını ve araştırmacıların iletişim bilgilerini içeren bir metin gönderilmiştir. Bu metinde annelerin gönüllülük esasına bağlı olarak araştırmaya katılabilecekleri, verilerin yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacağı ve bilgilerin gizli tutulacağı bilgisi paylaşılmıştır. Veri toplama araçlarında anne veya çocuğa ait herhangi bir kimlik bilgisi sorusu yer almamaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde çoklu regresyon modeli tercih edilmiştir. Bu çalışmada çocukların ego sağlamlığı bağımlı değişken olarak kabul edilmiş, çocukların ego sağlamlık düzeyleri üzerinde annelerin ebeveynlik stillerinin ve kendi mizaç özelliklerinin ne derece etkili olduğu yordandırmıştır. Araştırmada ego sağlamlığı üzerinde anne babalık stillerinin alt faktörleri ve mizacın alt faktörleri birlikte değerlendirmeye alınmıştır. Bu nedenle p sayıya belirleyici değişken içeren veri setinde bağımlı değişkeni en iyi biçimde açıklayan değişkenleri seçmeyi sağlayan aşamalı çoklu regresyon modeli (Özdamar, 2004, s. 553) tercih edilmiştir.

Çoklu regresyon yapılabilmesi için, standardize edilmiş sapma değerlerle ilgili olarak çizilen gözlenen ve beklenen birikimli olasılık dağılımı grafiğinde de normal dağılımdan önemli bir sapmanın olmaması gerekmektedir (Sipahi, Yurtkoru ve Çınko, 2006). Standardize edilmiş sapma değerler ile standardize edilmiş yordanan değerlerin grafiği doğrusallık varsayımının karşılandığını göstermiştir. Gözlenen ve beklenen birikimli olasılık dağılımı grafiği incelendiğinde normalden önemli bir sapma olmadığı görülmüştür. Ayrıca yukarıda yer alan varsayımların haricinde çoklu regresyonu sağlayan hata terimlerinin normal dağılması, hata terimleri varyansının sabit olması ve hata terimleri arasında ilişki olmaması varsayımları da gerçekleştirilmiştir. Çoklu regresyon uygulamalarında gerekli olan koşullar sağlandıktan sonra analiz yapılmıştır.

Bulgular

Korelasyonlara İlişkin Bulgular

Çocukların ego sağlamlığı bağımlı değişken olarak kabul edilmiş ve bu değişkeni ebeveynlik stillerinin ve mizacın ne derece yordadığı çoklu regresyon modeli ile sınanmıştır. Araştırmada ego sağlamlığı üzerinde anne babalık stillerinin alt faktörleri ve mizacın alt faktörleri birlikte değerlendirmeye alınmış ve adım adım çoklu regresyon modeli tercih edilmiştir. Öncelikle çoklu bağlantı modelinin yapılabilmesi için gerekli olan varsayımlar değerlendirilmiştir. Tüm bağımsız değişkenlerin birbiriyle bağıntısının .70 üzerinde olmaması varsayımı ile, tolerans değerlerinin .05'ten küçük olmaması varsayımıyla, VIF değerinin 10'un altında olması ve otokorelasyonun olmadığı, değişkenlerin normal dağıldığı varsayımlarının herbiri tek tek değerlendirilmiş ve çoklu bağıntı olmadığı hipotezi sağlanmıştır.

Ebeveynlik stilleri, mizaç ve ego sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkilere ait korelasyonlar, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri Arasındaki Basit Korelasyon Katsayıları, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Ebeveynlik Stilleri				Mizaç			
	Ego Sağlamlığı Toplam	İzin verici Stil	Yetkici Stil	Otoriter Stil	Sıcakkanlılık	Sebatkârlık	Ritmiklik	Tepkisellik
Ego Sağlamlığı	1							
İzin verici Stil	0.081	1						
Yetkici Stil	0.061	-0.178**	1					
Otoriter Stil	-0.488**	0.29**	-0.173**	1				
Sıcakkanlılık	0.025	-0.76	0.112*	-0.006	1			
Sebatkârlık	-0.133**	-0.148**	0.073	-0.018	0.065	1		
Ritmiklik	0.076	-0.184**	0.131*	-0.2**	0.144*	0.169**	1	
Tepkisellik	0.123*	0.287**	-0.134*	0.076	-0.161**	-0.087	-0.276**	1

N=367; *p<.05, **p<.01

Tablo 1'de görüldüğü gibi, basit korelasyon analizinde ego sağlamlığı ile ebeveynlik stillerinden izin verici stil ve yetkici stil arasında ve mizaç özelliklerinden sıcakkanlılık ve ritmiklik değerleri arasında ilişki bulunamamıştır (p>0.05). Ego sağlamlık düzeyi ve ebeveynlik stillerinden otoriter stil (r=0.488, p<.01) ve mizaç özelliklerinden sebatkarlık (r=0.133, p<.01) ve tepkisellik (r=0.123, p<.05) arasındaki ilişkilerin pozitif yönde anlamlı olduğu görülmektedir.

Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

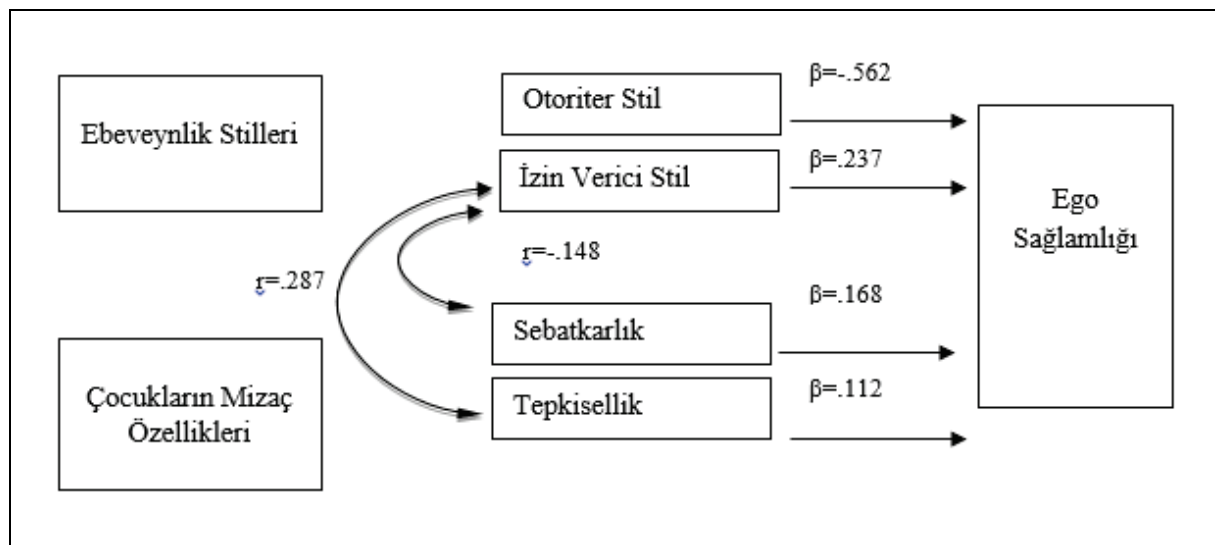
Daha sonra, ebeveynlik stillerinin ve mizaç özelliklerinin çocukların ego sağlamlık düzeylerini ne derecede yordadığını belirlemek için aşamalı çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Aşamalı çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan Model	B	SH _B	β	t	F	R	R ²	ΔR ²
(Sabit)	6.339	0.117		54.397**	110.936	0.488	0.239	0.236
Otoriter stil	-.550	0.052	-0.488	-10.533**				
(Sabit)	5.708	0.166		34.484**	73.011	0.541	0.293	0.289
Otoriter stil	-0.629	0.053	-0.559	-11.948**				
İzin verici stil	0.358	0.069	0.243	5.192**				
(Sabit)	4.792	0.299		16.045**	54.845	0.564	0.319	0.313
Otoriter stil	-0.634	0.052	-0.563	-12.247**				
İzin verici stil	0.395	0.069	0.268	5.770**				
Sebatkârlık	0.21	0.057	0.163	3.659**				
(Sabit)	4.414	0.334		13.215**	43.234	0.575	0.33	0.322
Otoriter stil	-0.633	0.051	-0.562	-12.317**				
İzin verici stil	0.348	0.071	0.237	4.934**				
Sebatkârlık	0.217	0.057	0.168	3.795**				
Tepkisellik	0.157	0.064	0.112	2.458*				

a. Bağımlı değişken: EGOTOPLAM *p<0.05, **p<0.01

Tablo 2’de R^2 değerleri incelendiğinde, ilk aşamada otoriter stil puanlarının toplam varyansın % 24’sını açıkladığı görülmektedir [F(1, 354): 110.936; $p < .01$]. İkinci aşamada izin verici stil puanlarının yordamaya katılması ile toplam varyans % 29’a F(2, 353): 73.011; $p < .01$]; üçüncü aşamada mizaç özelliklerinden sebatkarlık değişkeni ile birlikte % 32’ye F(3, 352): 54.845; $p < .01$]; dördüncü aşamada mizaç özelliklerinden tepkisellik puanı ile birlikte %33’e yükselme görülmektedir ($R^2 = .330$, $r = 0.575$, $p < .05$). Aşamalı çoklu regresyon analizi sonucunda en önemli yordama katkısının ebeveynlik stillerinden otoriter olma stiline ($\beta = -.562$) geldiğini, bunu sırasıyla izin verici stiline ($\beta = .237$) izlediğini ve arkasından mizaç özelliklerinden sebatkarlığın ($\beta = .168$) ve son olarak tepkiselliğin ($\beta = .112$) izlediği ortaya çıkmıştır. Değişkenler arası ilişkilerin yönleri incelendiğinde, ebeveynlik stillerinden otoriter olma stiline çocukların ego sağlık düzeylerini negatif yönde, yine ebeveynlik stillerinden izin verici stiline sahip olma ve mizaç özelliklerinden sebatkarlık ve tepkiselliğin ise çocukların ego sağlık düzeylerini pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Sonuç olarak regresyon varsayımlarıyla ilgili yapılan analizler sonucunda çoklu bağıntı ve eşvaryanslık sorunuyla karşılaşmadığından ve hata terimleri normal dağıldığından elde edilen modelin çocukların ego sağlık düzeylerini açıklamak için kullanılmasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir (Sipahi vd., 2006).

Şekil 1. Mizaç Özellikleri ve Ebeveynlik Stillerinin Ego Sağlık Düzeyini Açıklayıcılığına İlişkin Elde Edilen Model

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönem çocukların mizaç özellikleri ve annelerinin ebeveynlik stillerinin, çocukların ego sağlık düzeylerini yordayıcı etkisini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın sonucunda, ebeveynlik stillerinden otoriter olma ve izin verici olma stilleri ile mizaçın sebatkarlık ve tepkisellik boyutlarının birlikte ego sağlığı düzeyini yordayıcı değişkenler olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan analizler sonucunda otoriter olma, izin verici olma, sebatkarlık ve tepkisellik özelliklerinin birlikte ego sağlığını %33 düzeyinde açıklayıcılığa sahip olduğu ve aralarındaki ilişkinin de 0.58 düzeyinde olduğu bulunmuştur. Bu araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocukların ego sağlık düzeyleri üzerinde en çok katkısı olan değişkenin, annenin otoriter olma stili olduğu bulunmuştur. Otoriter ebeveynlik stili gösteren ebeveynlerin çocukları daha düşük oranlarda ego sağlığı göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, öncelikle mizaç özellikleri ve ego sağlık düzeyi ve sonrasında ebeveynlik stilleri ve ego sağlık düzeyi arasındaki ilişki akışıyla, alan yazın ışığında aşağıda tartışılmaktadır.

Mizaç özelliklerinden sebatkar olmanın ego sağlığı düzeyi üzerinde açıklayıcılığı olduğu görülmektedir. Ego sağlığı ile mizaç özelliklerinden sebatkarlık arasında bulunan anlamlı ilişki önceki çalışma bulguları ile de uyumaktadır (Hutchinson, Stuart ve Pretorius, 2010). Mizaca bağlı olduğu düşünülen dikkat kontrolü ve öz kontrol becerileri, ilgili alan yazında çaba gerektiren kontrol becerileri olarak adlandırılmaktadır (Eisenberg vd., 2005; Eisenberg vd., 2010). Çaba gerektiren

kontrolün ego sağlamlığı düzeyi üzerinde pozitif etkisi olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçlarının (Eisenberg vd., 2010), bu araştırmanın sebatkarlık ve ego sağlamlığı arasındaki ilişkisini ortaya koyan sonucu ile örtüştüğü söylenebilir. Bulguların, sebatkar mizacın bir parçası olarak kabul edilen dikkatin düzenlenmesi becerisinin negatif duygularla baş etmeyi kolaylaştırdığı ve bu sayede psikolojik sağlamlık üzerinde olumlu etkileri olduğunu söyleyen görüşleri destekler nitelikte olduğu da söylenebilir (Derryberry ve Reed, 1996; Lengua vd., 1999; Rothbart vd., 2000). Alan yazın mizaç özelliklerin tepkisellik ve ego sağlamlığı arasındaki ilişkiyi ise bu araştırmanın sonuçlarının aksine ters yönlü olarak ele almaktadır (Eisenberg vd., 2002; Eisenberg vd., 2010; Rothbart ve Bates, 1998; aktaran Eisenberg vd., 2004). Hazzın ertelenmesi ve öz kontrol becerilerinin ego sağlamlığı üzerinde olumlu etkisi olması beklenmektedir. Artan tepkiselliğin ego sağlamlığı üzerinde pozitif yönde yordayıcı etkisi olduğunu gösteren bu araştırma sonucunun ise değerlendirmelerin anneler tarafından yapılmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Basit korelasyon analizinde yalnızca otoriter ebeveyn stili ve çocukların ego sağlamlığı düzeyleri arasında ters yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Otoriter ebeveyn tutumu ile çocukların ego sağlamlık düzeyi arasındaki negatif ilişkiye dair bulgular, negatif ebeveynliğin çocukların ego sağlamlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu gösterdiği diğer araştırma sonuçları ile örtüşmektedir (Taylor vd., 2013). Bu sonuçtan biraz farklı olarak regresyon modelinde izin verici ebeveyn tutumunun da modele girdiği görülmektedir. İzin verici ebeveyn tutumu ile ego sağlamlığı arasında bulunan bu ilişki yurt dışı alan yazında negatif ebeveynliğin ego sağlamlığı üzerinde olumsuz etkilerini gösteren bulgulardan farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra, yetkici ebeveyn tutumunun ego sağlamlığı üzerinde açıklayıcılığı bulgulanmamıştır. Bu sonuç, destekleyici ebeveyn davranışlarının çocukların ego sağlamlık düzeyleri üzerinde olumlu etkileri olduğu gösteren (Stams vd., 2001) çalışma bulgularını desteklememektedir. Bu çalışmada, ebeveyn tutumlarının ego sağlamlığı üzerindeki yordayıcılığı, özellikle negatif ebeveynliğin etkisi ile ortaya konmaktadır.

Türk aile kültüründeki ebeveyn denetiminin, ebeveyn sevgisinden bağımsız olduğunu ve her ikisinin birlikte var olabileceğini vurgulayan görüş ve araştırma sonuçları vardır (Baydar vd., 2010; Kağıtçıbaşı, 2010). Ancak araştırma kapsamında kullanılan ölçek altında yer alan otoriterlik alt ölçeği maddelerinin sevgi/ilgi ve sıcaklıktan uzak denetim/cezalandırma davranışlarını içermesi bakımından, ego sağlamlığı ve otoriter ebeveynlik stili arasındaki ilişkisinin anlamlı şekilde negatif ilişkili bulunduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın konu aldığı değişkenleri içeren bir çalışma Taylor, Eisenberg, Spinrad ve Luidaman tarafından 2013 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada ego sağlamlığı, çaba gerektiren kontrol ve ebeveynlik davranışları üzerine yapılan boylamsal çalışmada, ebeveynliğin çocukların ego sağlamlık düzeyi üzerindeki etkisi çocukların kontrol becerileri üzerinden ele alınmaktadır. Çocuklar 18, 30 ve 42 aylıkken ölçümler yapılmıştır. Çocuklar 30 aylıkken ölçülen çaba gerektiren kontrol becerilerinin 42 aylıkken ölçülen ego sağlamlığını pozitif olarak yordadığı bulunmuştur. Bulgular, negatif ebeveynliğin çocukların dikkat ve davranışlarını düzenleme üzerindeki etkilerinden dolayı çocukların ego sağlamlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir şeklinde yorumlanmıştır (Taylor vd., 2013). Taylor ve diğerlerinin (2013) elde ettiği sonuçlar, ego sağlamlık düzeyini yordamada mizaca dayalı özellikleri daha fazla ön plana çıkarmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların ego sağlamlık düzeylerinin yordayıcıları hakkında önemli bilgiler sunan bu araştırmanın en belirgin sınırlılığı, çocukların mizaç özellikleri, ego sağlamlık düzeyleri ve annelerin ebeveynlik stilleri hakkında toplanan verilerin yalnızca annelerin değerlendirmelerine bağlı olmasıdır. Bu durum yanlışlık riskini arttırmaktadır. Sonraki araştırmaların bu değişkenleri farklı kaynaklara dayanarak değerlendirmesi önerilmektedir. Sınırlı sayıda bir örneklem grubu üzerinde yapılacak gözlemler ile araştırma sonuçları sınırlanabilir. Ayrıca annelerin yanı sıra babaların ebeveynlik davranışlarının da ego sağlamlık üzerindeki etkileri incelenebilir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı toplanan verilerin sadece veri toplanan zaman diliminden bir kesidi yansıtmasıdır. Çocukların mizaç özellikleri ve ego sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerin davranışları hakkındaki veriler boylamsal olarak ele alınarak bu değişkenler arasındaki yordayıcılık ilişkisi daha detaylı şekilde tartışılabilir.

Araştırmanın sonuçları, Türkiye örnekleminde de mizaç ve ebeveynlik stillerinin, çocukların gösterdiği ego sağlamlığı üzerinde etkisini ortaya koyması bakımından önemlidir. Ülkemizde ego sağlamlığı veya diğer yaygın kullanılan şekliyle psikolojik sağlamlık üzerine yapılan araştırmaların ergenler ve yetişkinlerle yapıldığı görölmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın okul öncesi dönem çocuklarla yapılması da araştırmanın alana katkıları arasındadır. Otoriter ebeveyn davranışlarının ego sağlamlık düzeyi üzerindeki olumsuz etkisi bu çalışma sonucunda belirgin şekilde ortaya konmuştur. Bu nedenle, Baydar, Akçınar ve İmer'in de (2012) savunduğu gibi, olumlu ebeveyn davranışlarının desteklenmesi politikasının güçlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmaların ışığında ebeveynlerin çocukların gelişimleri üzerindeki etkileri göz önünde tutularak, ailelerin çeşitli eğitimler ve destek programları ile güçlendirilmesinin sağlanması önerilmektedir. Bu araştırmada incelenmeyen ebeveyn eğitim düzeyi, ailelerinin ekonomik düzeyleri, ebeveynler arasındaki duygusal ilişkiler, ebeveyn akıl sağlığı gibi değişkenlerin çocukların ego sağlamlıkları üzerindeki etkileri sınanabilir. Ayrıca çocukların bireysel farklılıklarına ilişkin sosyal yetkinlik, bilişsel beceriler gibi diğer değişkenlerin ego sağlamlık düzeyleri üzerindeki etkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Baydar, N., Küntay, A., Gökşen, F., Yağmurlu, B. ve Cemalçılar, Z. (2010). *Türkiye’de erken çocukluk gelişim ekolojileri araştırması*. 31 Eylül 2014 tarihinde <http://www.manevisosyalhizmet.com/wp-content/uploads/2014/01/erkencocuklukgelisimekolojileriarastirmasi.pdf> adresinden erişildi.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 43-88.
- Baumrind, D. (1996). The discipline controversy revisited. Family relations. *Journal of Applied Family and Clinical Studies*, 45, 405-414.
- Baydar, N., Akçınar, B. ve İmer, N. (2012). Çevre, sosyoekonomik bağlam ve ebeveynlik. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Ed.), *Ebeveynlik elkitabı: Kuram ve araştırma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Block, J. ve Block, J. H. (2006). Venturing a 30-year longitudinal study. *American Psychologist*, 61, 315-327. doi: 10.1037/0003-066X.61.4.315
- Bryan, A. E. ve Dix, T. (2009). Mothers’ emotions and behavioral support during interactions with Toddlers: The role of child temperament. *Social Development*, 18, 647-670. doi: 10.1111/j.1467-9507.2008.00502.x
- Derryberry, D. ve Reed, M. A. (1996). Regulatory processes and the development of cognitive representations. *Development and Psychopathology*, 8, 215-234.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Maszk, P., Holmgren, R. ve Suh, K. (1996). The relations of regulation and emotionality to problem behavior in elementary school children. *Development and Psychopathology*, 8, 141-162.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A. ve Liew, J. (2005). Relations among positive parenting, children’s effortful control and externalizing problems: A three wave longitudinal study. *Child Development*, 76, 1055-1071.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., Fabes, R. A., Reiser, M., Cumberland, A., Shepard, S. A., ... ve Thompson, M. (2004). The relations of effortful control and impulsivity to children’s resiliency and adjustment. *Child Development*, 75(1), 25-46.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L. ve Morris, A. S. (2002). Regulation, resiliency and quality of social functioning. *Self and Identity*, 1, 121-128.
- Eisenberg, N., Haugen, R., Spinrad, T. L., Hofer, C., Chassin, L. ve Zhou, Q. (2010). Relations of temperament to maladjustment and ego-resiliency in at-risk children. *Social Development*, 19, 577-600. doi: 10.1111/j.1467-9507.2009.00550.x
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 113-128.
- Gürkan, U. (2006). Yılmazlık ölçeği (YÖ): Ölçek geliştirme, güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39, 45-74.
- Grusec, J. E. ve Goodnow, J. J. (1994). Summing up and looking to the future. *Developmental Psychology*, 30, 29-31.
- Hofer, C., Eisenberg, N. ve Reiser, M. (2010). The role of socialization, effortful control, and ego-resiliency in French adolescents’ social functioning. *Journal of Research on Adolescence*, 20, 555-582. doi: 10.1111/j.1532-7795.2010.00650.x
- Hutchinson, A. K., Stuart, A. D. ve Pretorius, H. G. (2010). Biological contributions to wellbeing: The relationships amongst temperament, character strengths and resilience. *Journal of Industrial Psychology*, 36, 1-10. doi: 10.4102/sajip.v36i2.844
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. İstanbul Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 26, 129-142.

- Keown, L. J. ve Woodward, L. J. (2006). Preschool boys with pervasive hyperactivity: Early peer functioning and mother-child relationship influences. *Social Development, 15*, 23-45.
- Kyrios, M. ve Prior, M. (1990). Temperament, stress and family factors in behavioural adjustment of 3-5-year-old children. *International Journal of Behavioral Development, 13*, 67-93.
- Lengua, L. J., Sandler, I. N., West, S. G., Wolchik, S. A. ve Curran, P. J. (1999). Emotionality and self-regulation, threat appraisal, and coping in children of divorce. *Development and Psychopathology, 11*, 15-37.
- Marsiglia, C., Walczyk, J., Buboltz, W. ve Griffith-Ross, D. (2006). Impact of parenting styles and locus of control on emerging adults' psychosocial success. *Journal of Education and Human Development, 1*, 1-11.
- Martel, M. M., Nigg, J. T., Wong, M. M., Fitzgerald, H. E., Jester, J. M. ve Puttler, L. I. (2007). Childhood and adolescent resiliency, regulation, and executive functioning in relation to adolescent problems and competence in a high-risk sample. *Development and Psychopathology, 19*, 541-563. doi: 10.1017/S0954579407070265
- Masten, A. S. ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist, 53*, 205-220.
- McGillicuddy-De Lisi, A. V. ve De Lisi, R. (2007). Perceptions of family relations when mothers and fathers are depicted with different parenting styles. *The Journal of Genetic Psychology, 168*, 425-442.
- Önder, A. ve Gülay Ogelman, H. (2011). The reliability-validity study for the ego resiliency scale (Teacher-Mother-Father Forms) for children aged between 5 and 6. *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi, 2*, 5-21.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2009). Reliability and validity of parenting styles & dimensions questionnaire. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 1*(1), 508-514.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi 1* (Genişletilmiş 5. bs.). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Power, T. G. (2004). Stress and coping in childhood: The parents' role. *Parenting: Science and Practice, 4*, 271-317. doi: 10.1207/s15327922par0404_1
- Rothbart, M. K., Ahadi, S. A. ve Evans, D. E. (2000). Temperament and personality: Origins and outcomes. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*, 122-135. doi: 10.1037//0022-3514.78.1.121
- Sanson, A. V., Smart, D. F., Prior, M., Oberklaid, F. ve Pedlow, R. (1994). The structure of temperament from age 3 to 7 years: Age, sex, and sociodemographic influences. *Merrill-Palmer Quarterly, 40*, 233-252.
- Stams, G.-J. J. M., Juffer, F., van IJzendoorn, M. H. ve Hocksbergen, R. C. (2001). Attachment-based intervention in adoptive families in infancy and children's development at age 7: Two follow-up studies. *British Journal of Developmental Psychology, 19*, 159-180. doi: 10.1348/026151001166010
- Sipahi, B., Yurtkoru, S. E. ve Çinko, M. (2006). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım.
- Stipek, D., Recchia, S. ve McClintic, S. (1992). Self evaluation in young children. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 57*, 1-84. doi: 10.1111/1540-5834.ep12319851
- Taylor, Z. E., Eisenberg, N., Spinrad, T. L. ve Widaman, K. F. (2013). Longitudinal relations of intrusive parenting and effortful control to ego-resiliency during early childhood. *Child Development, 84*, 1145-1151. doi: 10.1111/cdev.12054
- Yağmurlu, B., Sanson, A. ve Bahar Köymen, S. (2005). Ebeveynlerin ve çocuk mizacının olumlu sosyal davranış gelişimine etkileri: Zihin kuramının belirleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, 20*, 1-20.
- Yağmurlu, B. ve Sanson, A. (2009). Parenting and temperament as predictors of prosocial behavior in Australian and Turkish Australian children. *Australian Journal of Psychology, 61*, 77-88.
- Yağmurlu, B. ve Altan, O. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development, 19*, 275-296.

Yavuzer, H. (2006). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Youngblade, L. M. ve Mulvihill, B. A. (1998). Individual differences in homeless preschoolers' social behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology, 19*, 593-614.

Wyman, P. A., Cowen, E. L., Work, W. C. ve Parker, G. R. (1991). Developmental and family milieu interview correlates of resilience in urban children who have experienced major life-stress. *American Journal of Community Psychology, 19*, 405-426.